

Göçmenlerin, Mültecilerin ve Sığınmacıların Şeytanileştirilmesi ve Gerçek Kurtuluş Üzerine

Yeni Komünizm Kolektifi Çalışma Grubu

Göçmenlerin, Mültecilerin ve Sığınmacıların Şeytanileştirilmesi; Sınırların Askerileştirilmesini Durdurun!

Sınırsız, Sömürsüz, Sürgünsüz ve Sınırsız Bir Dünya İçin İhtiyacımız Olan Komünist Bir Devrimdir!

Yeni Komünizm Kolektifi Çalışma Grubu, 2022

Daha önce üç kez bir Avrupa ülkesine gitme girişiminde bulunan aile, dördüncü kez gitmek üzere İzmir'den Kos adasına giden bir bot temin edecek kişilerle görüştü. Alan, annesi Rehanna, babası Abdullah ve abisi Ghalib ile birlikte 2 Eylül Çarşamba sabahı erken saatlerde Ali Hoca Burnu'nda temin edilen bota bindi. Birkaç saat sonra dalgalar artınca kaptan botu terk etti. Abdullah Kurdi o anları şöyle anlattı: "*Ben tekneyi kullanmaya çalıştım ama büyük bir dalga tekneyi vurdu. O zaman olanlar oldu. Çocuklarımı ve karımı tutmaya çalıştım ama başaramadım. Birer birer öldüler.*"¹

Yukarıdaki olay bütün dünyanın gündemine oturan üç yaşındaki bir çocuğun cansız bedeninin Bodrum açıklarında kıyıya vurması, Alan Kurdi'nin cansız bedeninin kıyıya vurmasıydı. Dört kez yurtdışına çıkmaya çalışan çaresiz bir şekilde 4000 dolar karşılığında insan kaçakçılarıyla anlaşılan Kurdi ailesinin dramı bir fotoğraf ile beraber dünya gündemine oturmuştu. Ancak bu dram sadece onların dramı değildi, **bu bütün dünyanın dramıydı**. Nasıl bir ceberut sistem bir insana bunları reva görebilir ve toplumu zehirli yabancı düşmanlığı temelinde kutuplaştırabilir? Nasıl bir sistem "özgür dünya" masalının arkasına saklanırken sınırlarını duvarlar ve askerlerle güçlendirmeye; sınırlarda göçmen avlamaya devam edebilir? Nasıl bir sistem insanların kafalarını gömdükleri kumdan çıkartarak "insanlığın yaşadığı ızdırapların altında yatan temel nedeni" anlamaları için insanların objektif ve bilimsel bir düşünüş tarzına sahip olmalarını engeller? Evet, bahsettiğimiz kapitalizm-emperyalizm sistemidir. **Ve evet, yaşananların temeline bakacak olursanız göçmen "sorunu"- mülteci "sorunu" yoktur; kapitalizm-emperyalizm sorunu vardır!**

Burada yapmak istediğimiz şey, bir yandan dünya çapındaki zorunlu göçlere ve sığınmacılığa hangi dinamiklerin ve çelişkilerin neden olduğunu analiz etmek, diğer yandan hakim sınıfların sözde hümanist bir çözüm bulmak için girişimlerini, "temel insan hakları" savunusu altında yatan ikiyüzlülüğünü ve yabancı düşmanlığını (zenofobi) gözler önüne sermektir. Bunu yaparken kafa karışıklığı yaratan çeşitli kavramları incelemek ve meselenin neden siğ bir hümanizm meselesi olmadığını ve en temelde göçmenlik sorununun niçin bu sistem altında çözülemeyeceğini ve tüm insanlığın her tür baskı ve sömürden kurtuluşunda gerçek çözümün bugünden radikal derecede farklı bir sistemi hedefleyen gerçek bir devrimde yaşam bulunduğunu tüm hatlarıyla göstermektir.

Bununla beraber, yaşadığımız Türkiye/Kürdistan coğrafyası sadece 21. yüzyıla özgü olmayan bir şekilde, yüzyıllardır kitlesel göçlerin merkezinde olmuştur. "Ulusal Sorun, Kürt Ulusunun Ezilmesi ve Gerçek Kurtuluş Üzerine" belgemizde de incelediğimiz üzere, çok da uzak olmayan bir geçmişte yaşanan modern cumhuriyetin inşası -Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu- temelde diğer ulusların gadre uğratılması,

¹ https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150904_alan_kurdi_oykusu

mülklerine el konulması ve yaşadıkları topraklardan göç etmeye zorlanmalarının yanı sıra, Türk ulusunun inşasında Müslümanlığın Türklük ile özdeş görülmesi ya da “kendini Türk hissetmenin” Türk ulusundan sayılması anlayışıyla Balkanlardan Türkiye’ye göç eden milyonlarca göçmenin de “iç” edilmesiyle gerçekleştirilmiştir.

2011 itibarıyla başlayan Suriye İç Savaşı yepyeni bir dinamiği beraberinde getirmiş ve bu toplumsal fay hattına -göçmen sorunu- dayanan yeni çelişkileri gündeme getirmiştir. Nitekim faşist rejim AB emperyalizmi ile pazarlıklar sonucunda Suriye halklarına mensup yaklaşık 4 milyon mülteciyi rehine alırcasına kimilerini Türkiye/Kürdistan coğrafyasında insanlık onurundan uzak mülteci kamplarına, kimilerini ise kayıt dışı ekonomiye yerleştirmiştir. Bu kayıt dışı ekonomi, küresel tedarik zincirleri için kritik önemdedir. Ulus aşırı tekellerin, Türkiye de dahil olmak üzere kayıt dışı göçmen çocuk emeğini yoğun bir şekilde sömürmeleri bu sistemin artık ayyuka çıkmış aşşağılık suçlarından birisi olarak listede yerini almıştır.

Bir taraftan Türkiye/Kürdistan coğrafyası böylesi dramalara sahne olurken ve hâkim ulus şovenizmi temelinde müthiş bir yabancı düşmanlığı insanları bu meselede kutuplaştırırken, “medeniyetin beşiği” Avrupa da artık bu temelde sallanmaktadır. **Sadece daha insani bir hayat için canları pahasına ölüm yolculuğuna çıkan binlerce göçmen Akdeniz’de boğularak can verirken, burjuva demokrasisinin “hümanist” maskesi düşmüş, yerini açık denizlerde göçmen botlarını batıran savaş gemilerine ve AB’nin “göçmen karşıtı kolluk gücü” olan Frontex’e bırakmıştır.** Bütün bu acınası sahnenin berisinde ise Avrupa halklarının bir kısmı Üçüncü Dünya’nın aşırı sömürüsüne dayanan imtiyazları için hükümetlerine sıkı sıkıya sarılırken, kimisi de hümanist maskeler altında sosyal şoven naralar atmaktan geri durmamaktadır. Bütün bu problemleri düşünüş biçimleri, son tahlilde belirli bir dünya görüşünü -burjuvazinin dünya görüşünü- yansıtır.

Bu yazıyı kaleme aldığımız dönemde, dünyamız daha büyük felaketlerin patlak vereceği bir potansiyelini güçlendirmiş durumdadır. Başını ABD emperyalizminin çektiği NATO güçleri ile Rusya arasındaki tahakküm savaşı, sıradan bir “vekalet” savaşı olmanın ötesinde, “Rusya ile ABD/NATO arasında doğrudan bir savaşa yol açabilir ve bu da dünyanın her yerinden halkların varlığını tehdit edecek bir çapta nükleer silahların kullanımını içerebilir.”² Diğer yandan, savaş derinleştikçe Rus emperyalizmi Batılı emperyalistlerin Rusya’ya karşı uyguladıkları ekonomik yaptırımlara karşı, sadece tahıl, petrol ve gaz kozunu kullanarak harekete geçmiyor; aynı zamanda milyonlarca insanı göçe zorlayarak ve yine milyonlarcasını Avrupa kıtasına sürerek, Avrupalı emperyalistleri içeriden “tedirgin” etme siyasetini izliyor. Milyonlarca insanın göçe zorlanması, yerlerinden yurtlarından edilmesi nükleer savaş tehlikesinin gölgesinde yaşanıyor.

Kavramlar Üzerinde Çalışmak

Kavramlar ve kavramsallaştırmalar üzerinde çalışmak yöntembilimsel açıdan elzemdir. Göç ve göçmenlik sorunu ve bu bağlamda tartışılan olguları genişletmeden önce çeşitli kavram karmaşalarını engellemek adına bunların bazılarını açıklık getirmek istiyoruz. Özellikle anaakım medya kurumları ve burjuva siyasetçilerin olduğu kadar, “sol” görünümlü sosyal şovenlerin de bazı kavramları kasti olarak çarpıtmaları; bu çarpıtmaların ise meseleye çeşitli problemleri düşünüş biçimleriyle yaklaşan kitleleri daha da problemleri bir epistemolojiye sevk etmesi gibi bir gerçekle karşı karşıyayız. Buna ek olarak, zaman zaman kasti

² Bob Avakian, <https://yenikomunizm.com/savasin-sisi-savasin-netlestirdikleri/> daha detaylı bir bilgi için revcom.us sitesinden ya da <https://www.youtube.com/c/TheRevcoms> youtube kanalından faydalanabilirsiniz.

olmayan bu çarpıtmalar veya kavramların hatalı şekilde kullanılması dünyanın mevcut halinden rahatsızlık duyan ve onu radikal bir temelde değiştirmek isteyen insanlar açısından çeşitli zorlukları içerir.

Bu minvalde ilk olarak göçün ne olduğunun incelenmesi önem arz etmektedir. Bu sanıldığı kadar kolay bir kavramsallaştırma değildir. Nitekim göç çalışmaları kendisini farklı teoriler üzerinden kategorize etmektedir. Bu teoriler, göçe farklı kavramlar ve konular üzerinden yaklaşır. Bilakis bir fenomen olarak göç, psikolojiden sosyolojiye, siyaset bilimine ve antropolojiye kadar farklı bilimlerin ilgi ve çalışma alanına girmektedir. En geniş anlamıyla başvurabileceğimiz açıklama **göçün geçici ya da kalıcı olarak, insanların bir ülkeden başka bir ülkeye giderek yeniden yerleşmesi eylemi veya geçici veya kalıcı yer değişikliğidir**. Öte yandan göçün arkasında, yani insanları göç etmeye sevk eden itkiler vardır. Bunlar diaspora bağlantılarından, sosyoekonomik nedenlere kadar değişiklik gösterebilir.

Temelde tartışacağımız mesele “zorunlu göçtür”. **Zorunlu göç**; kişinin veya kitlenin, iklim değişikliğinden, insan haklarına erişimin kısıtlanması, ulusal baskı, iç savaş ve benzer şiddet olaylarının yaşanması sebebiyle hayatının tehlikede olduğu veya tehlikede olduğunu/tehdit altında olduğunu düşündüğü durumlarda bir zorlama sonucu yaşanan göçe verilen addır.³ Dolayısıyla bu çalışma boyunca kullanacağımız göçmen ifadesi bir nevi “şemsiye bir terim” işlevi görecektir.

Peki neden temelde zorunlu göçü inceleyeceğiz? Yukarıda zorunlu göçü tanımladığımız belirli örneklerle yer verdik ve bu bölümün kalanında bu saydığımız nedenlerin hepsinin temelinde kapitalist-emperyalist sistemin temel çelişkisi ve temel olarak bu çelişkinin -toplumsallaşmış emek ile şahsi temellük çelişkisinin- başlıca hareket biçimi olan **anarşinin itici gücünün** neden olduğunu tartışacağız.

Belirttiğimiz gibi, göç hiç de yeni bir fenomen değildir. Bir tür olarak insan; homo sapiens varoluşundan beri devamlı göç halindedir. Tarihsel süreçte kitlesel göçler ve hatta iklim değişikliğine bağlı göçler de yaşanmıştır. Peki günümüz koşullarını farklı kılan nedir? Neden büyük bir problem olarak ve keskin bir toplumsal fay hattı olarak kendisini gündeme getirmektedir?

Homo sapiensin göçünün bundan yaklaşık 70.000-100.000 yıl arası bir süre önce başladığı düşünülüyor. Rusya’da devrim 1917 yılında bundan yaklaşık 110 yıl önce gerçekleşti, yaklaşık 80 yıl önce İkinci Dünya Savaşı sonlandı. Keza Çin’de devrim aynı yıllarda gerçekleşti (1949); hatta “yakın tarihi” geride bırakalım; MÖ 2600’li yıllarda Mısır’da ilk piramitler inşa edildi. MS 80 yılında Kolezyum’un inşası tamamlandı. MS 105 yılında Çin’de kağıt üretimi gerçekleşmeye başladı. 1590 yılında ilk sifonlu tuvalet icat edildi. 1946 yılında mikrodalga fırın icat edildi. Bu kadar rastgele bilgiyi bir araya getirip bunların tarihlerine bir bakın. İnsanlığın en özgürleştirici periyodu olan komünizmin birinci dalgasından ilk mikrodalga fırına, Çin’de ilk kağıt üretimine, ilk imparatorluklara uzanan bu zaman dilimi bize kısıtlı bir zaman dilimini verirken, yaklaşık 200.000 yıl kadar önce ömrünün başladığını düşündüğümüz türümüz 100.000 yıl önce kitlesel göçlere başlamış ve bundan çok daha önce farklı toplu göçler devam etmiştir.

Göçün çıkış noktası ezici derecede kanıtın gösterdiği üzere, Afrika’dan bugün Avrupa ve Asya olarak bildiğimiz kıtalara doğru olmuş ve ortalama 35.000-60.000 yıl kadar önce de Avustralya’ya kanolarıyla ilk insanlar ulaşmışlar. Bunun neden olduğu yani hem homo sapiensin hem de hominit atalarımızın neden göç ettiğiyle ilgili farklı teoriler var. Bunların pek çoğu hipotezlerini iklim koşullarına ve buna bağlı olarak evrim bilimi temeline dayandırıyorlar. Evrimin bir sonucu hayatta kalan tek hominit türünün homo sapiens

³ Temel kavram tartışmaları için bkz: *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*, David Bartram, Maritsa V. Poros, Pierre Monforte, Hecce Yayınları, 2019

olması bu varsayımın gayet mantıklı olduğunu gösteriyor. İnsanlık belirli bir zorunluluk halinde sürekli olarak göç etmiş; kimi zaman bu zorunluluk aşırı soğuklar, kimi zaman kaynak kıtlığı vb. olmuştur. Bunlar pekala türümüzün mücadele edemeyeceği veya özgürlüğe dönüştüremeyeceği zorunluluklardı. Fakat şu anda karşı karşıya kaldığımız zorunlu göçler hiçte zorunlu olduğumuz bir fenomen değil! Yani aslında bunu şöyle bir analogiyle açıklayabiliriz: Bugün antibiyotikle tedavi edilebilen veba hastalığından ölüm gereksiz bir acı olarak insanlık hanesine yazılırken, bu durum bin yıl önce böyle değildi. Şu anda da bir vebayla karşı karşıyayız ve bu veba milyarlarca insanın gereksiz acılar çekmesine, yerlerinden edilmelerine, aşırı sömürülmelerine, açlığa ve kıtlığa neden oluyor. **Bu “vebanın” adı kapitalizm-emperyalizmdir!** Bu modern zamanların en öldürücü “hastalığıdır”! Ve bugün kapitalizm-emperyalizm sisteminin radikal derecede farklı bir alternatifi varken, yaşanan bunca ölüm bunca acı evet açık açık söyleyelim **gereksizdir!**

Bundan 100.000 yıl önce göç eden homo sapienslere kıyasla bugün oluşan ve sayısının 200 milyona yaklaşacağı öngörülen iklim sığınmacılarının göçü arasında niteliksel açıdan temel farklılıklar bulunmaktadır. Bunların en temeli bugün ülkeleri emperyalist tahakküm savaşlarının kucağına düşerek stabilize olmuş Libya gibi ülkelerden emperyalizmin tedarik zincirlerinin üretim merkezleri haline getirilmiş Küresel Güneyden, NAFTA gibi emperyalist ticaret antlaşmalarıyla küçük ve orta ölçekli tarım yapma imkanı kalmayan Meksikalı köylülere, yine Küresel Güney’in sular altında kalma tehlikesiyle karşı karşıya iklim krizine karşı savunmasız ezilen halklarında temelde kapitalist-emperyalist sistemin hareket biçimlerine bağlı oluşan nedenlerden ötürü göç etmekte, göç ettikleri yerlerde -ki eğer buralara ulaşabilirlerse!- gölgelerde yaşamaya zorlanmakta, gettolara tıklmakta, kapitalist ülkelerin kayıt dışı ekonomisinin direği haline gelmekte, ötekileştirilmekte, şeytanlaştırılmakta ve hedef gösterilmektedirler. Şimdi meselenin kalbine inelim ve bu hareket biçimlerini inceleyelim.

Zorunlu Göçün En Temel Dinamiği:

Lübnan’ın Suriye ile sınırı paylaştığı Akkar, 250.000 Lübnanlı ve 100.000 Suriyelinin bir arada yaşadığı bir şehirdir. Akkar’ın %60’ı yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Ancak bu standartların bile daha da düştüğü kırsaldaki Berkayel köyünde, beklenmedik biçimde yok edilmiş umutlara yeniden kavuşabilmenin peşinde, artık dönebilecek bir evi olmayanlardan ve Esad rejimi tarafından arandığını düşünenlerden birisi Abdül Nasir. Artık Lübnan nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturan Suriyeli sığınmacılardan birisi.⁴ Çok da uzakta olmayan bir coğrafyada Türkiye’de ise, gelen mültecilerin büyük çoğunluğunu çocuklar oluşturuyor.

Sayıları yüzbinler olan bu çocuklardan birisi de Hamza. Suriye sınırındaki Kilis’te beş kişilik ailesiyle beraber savaşın şiddetli bir şekilde vurduğu Halep’ten Kilis’e sığınan Hamza, henüz 7 yaşında ve haftanın 6 günü çalışması gerekiyor. Hamza’nın “iş arkadaşları” sırasıyla 12 ve 13 yaşlarındalar. 12 yaşındaki oğlan çocuğu olan Nasir, Hama’dan gelmiş; “çalışmaktansa okulda olmayı tercih edeceğini söylüyor”. Ancak çocuklar genellikle günde 12 saat çalışıyorlar. Sadece Kilis değil, Türkiye’nin milyonluk metropollerinde de küreselleşmiş tekellerin tedarik zincirleri için çalışan Suriyeli çocuk emeğiyle doluyor. Karanlıklarda, basık ter atölyelerinde ve gözden irak çalışan bu çocuklarla ilgili verilere ulaşmak hiç de kolay değil. UNICEF’in 2014 tarihli bir raporu okula kayıt olması gereken yaşta olup kayıt olmayan Suriyeli sayısını 1.7 milyon olarak açıklarken yine aynı rapor bu Suriyeli jenerasyonunu “kayıp nesil” olarak tanımlıyor. Suriye’de başlayan iç savaşta ve beraberindeki destabilizasyondan beri binlerce çocuğun Suriye’de öldüğü düşünülürken bu çocuklar ve aileleri için tercih yaşam ve ölüm arasında bir seçim yapmayı gerektiriyor.⁵

⁴ Engelhardt M., *Sığınmacı Devrimi Son Göç Dalgası Dünyayı Nasıl Tümüyle Değiştirdi?*, YKY, 2020

⁵ <https://www.theguardian.com/law/2014/sep/02/syria-refugees-child-labour-turkey>

Bundan çok uzakta farklı bir kıta olan Okyanusya’da dünyanın en küçük ada cumhuriyeti olan Nauru ise 2008 yılında insanlık onuruna yakışmadığı gerekçesiyle kapatılan sığınmacı nezarethanesi (bu her ne demekse?!) 2012’de tekrar hizmete girdi. Adadaki bu nezarethane 895 kişilik bir popülasyona sahip. Avustralya’nın bir başka gözaltı kampı olan Manus Adası’nda ise 1035 kişi kalıyor. 2001 yılında botlarla gelen göçü engellemek için başlayan uygulamaya muhafazakar hükümet “Pasifik Çözümü” adını vermiş ve İşçi Partisi altında süreç devam ediyor. Geçmişte İngiliz emperyalizminin “suçluları” yolladığı ve izole ettiği bu ada hapishanelerinin benzerleri bugünlerde özel şirketler tarafından Avustralyalıların emperyalist asalaklıktan gelen imtiyazlarını korumak için kullanılmakta. İçeride ise yoksulluk ve iklim krizinin hızlanmasıyla yaşam alanları daralan Okyanusya adalarının sakinleri tifo, tüberküloz ve bağırsak hastalıkları enfeksiyonları, kötü muamele, hijyenik olmayan koşullar ve psikolojik travmalarla beraber bir kabus yaşıyor. Küresel bir hapishane şirketi olan işletmecisi Transfield, yaşattığı bu kabusu karşılık sığınmacı başına yaklaşık 325.000 avro kazanıyor...⁶

Bundan çok daha uzakta etrafı duvarlar, silahlı Frontex muhafızları ve kolluk kuvvetlerinin sınır devriyeleriyle çevrili olan Avrupa’da, Polonya’nın Przemysl sınırındaki İrina’nın durumu bir hayli trajik. Emperyalistler arası tahakküm savaşının ortasında Rus işgal güçlerinin füzeleri şehri vurmaya başlamadan birkaç gün önce, eşiyle Mısır’a yapacakları tatilin hayalini kurarlarken kendilerini birkaç parça valizle beraber bir anda mülteci olarak buluyorlar. Eşi yerel kilisenin tahliye işlemlerine yardım etmek için Ukrayna’da kalmış. “Gözyaşlarına boğuldu” diyor İrina. O artık çocukları ve köpekleriyle beraber 4 milyonu aşan sığınmacıyla birlikte yakın tarihin en büyük krizlerinden birinin bir parçası.⁷

Ukrayna’dan uzakta, İslami gericilik ve emperyalizmin pençesindeki Pakistan’ın Jacobabad şehrinde hava sıcaklığı henüz saat sabah 7 olmasına rağmen 51.1 derece. “Bizim problemimiz bu, sıcaklık artışı; bu sene çok sıcaktı seneye daha da sıcak olacak” diyor genç Pakistanlı Khosoo. Komşu şehir Sahiwal’de aynı sıcaklıklar bir elektrik kesintisine neden olunca yoğun bakımdaki 8 bebek ölüyor... Sindh eyaletinde yazlar şakaya gelmiyor; burada insanlar yazın nerede tatile gideceklerini değil hayatta kalmayı tartışıyorlar; Küresel Güney’de sıcaklıklar güzel şeyler çağrıştırmıyor. Pakistan’ın 200 milyonu geçen nüfusunun %75’i İndus bölgesinde yaşıyor ve şimdiden bölge tamamen kuruma tehlikesiyle karşı karşıya; medeniyetin altı vadisinden birisi olan İndus, hassas bir su kriziyle karşı karşıya kalmak üzere.⁸ Ve kapitalist-emperyalist sistemin iğrenç ironisi: Pakistan dünya sera gazı salınımının %1’inden daha azından sorumlu.⁹ İnsanlar yer değiştirmeyi düşünüyorlar ve bir kez daha yaşamla ölüm arasında bir karar vermeye itiliyorlar.

Pakistan’dan Ukrayna’ya, Nauru’dan Tuvalu’ya, Meksika’dan Haiti’ye, Suriye’den Afganistan’a, Rwanda’da, Lesotho’ya insanlar evlerini -tabi bir evleri kaldıysa- sevdiklerini ve yaşadıkları yerleri geride

Detaylı bir tartışma ve nicel verilerle yapılan bir çalışma için bkz: Dayıoğlu, Meltem & Kırdar, Murat & Koc, İsmet. (2021). The Making of a Lost Generation: Child Labor among Syrian Refugees in Turkey. UNICEF 2019 Suriye Krizi Kısa Raporu için bkz: <https://www.unicef.org/mena/media/5426/file/SYR-FactSheet-August2019.pdf>

⁶ Engelhardt M., *Sığınmacı Devrimi Son Göç Dalgası Dünyayı Nasıl Tümüyle Değiştirdi?*, YKY, 2020

⁷ <https://www.nationalgeographic.com/culture/article/ukraine-refugees-share-their-harrowing-stories>

⁸ *A Reflective Rant on This Capitalist-Imperialist System’s Glasgow Conference How Many Children Did the “Glasgow Fiasco” Doom to Die? A Confrontation with Reality*, Nadi Duniya, 2021

Yazının Türkçesi için bkz: <https://yenikomunizm.com/kapitalist-emperyalist-sistemin-glasgow-konferansinda-yuksekte-atip-tutmalarina-dair/>

⁹ <https://yenikomunizm.com/kapitalist-emperyalist-sistemin-glasgow-konferansinda-yuksekte-atip-tutmalarina-dair/>

birakıyorlar ve adeta bilinmeze doğru kaçıyorlar. Eğer zorlu yolculukları atlatabilirlerse, eğer Akdeniz, Sahra çölü, Meksika sınırı onlardan önceki binlerce kişiye olduğu gibi kendileri için bir mezar olmazsa, eğer azgın tutuklama ve av partilerini, sınırlardaki faşist çeteleri ve plastik botlarını alçakça patlatan deniz kuvvetlerini aşabilirlerse ve şayet öldürücü güneş altında ucu bucağı olmayan çölleri aşabilirlerse, o zaman yaşamak için bir şansları olacak. İnsanların yaşam ve ölüm arasında “tercih” yapması, “yaşamak için” -ki çoğu göçmenin yaşamı ızdıraplarla geçer- ölüme açılmaları, hayatlarında ufak da olsa bir stabilite ve tutarlılık arayışlarında temel bir etmen bulunuyor: Bu, kapitalist-emperyalist sistemin dünya çapındaki acımasız işleyişidir.

Burada bahsi geçen ve geçmeyen bütün bu zorunlu göç hikayeleri, dünya ekonomisinde ve emperyalist devlet arası sistemdeki kâr ve yoğun rekabet itkisi ve şirket, sektör ve ulus devlet düzeyindeki yarış bağlamından bağımsız olarak anlaşılabilir. Bütün bunlar çağımızın temel çelişkisinin -hayli toplumsallaşmış, birbirine bağlı ve küreselleşmiş üretici güçler ile bu üretici güçlerin özel mülkiyet ve kontrol ilişkileri arasındaki çelişkinin- işleyişlerinin bir sonucudur.¹⁰

Kapitalizmin anarşik ve düzensiz bir yapısı bulunmaktadır. Marx, “bu sisteme egemen olan düzen, düzensizliktir” derken, Engels ise “toplumsallaşmış emeği yöneten anarşidir” şeklinde ifade eder. Bob Avakian, kapitalizmin anarşisini şu şekilde ifade eder:

“Bunların hepsi tek bir merkezden düzenlenmemektedir, hepsi birbirleriyle şiddetli bir rekabet içinde olan bu kapitalistler, hatta bazen milyarlarca doları kontrol eden büyük kapitalist gruplar, bu devasa kapitalist gruplar bile, eğer bir şeyleri aynı alanda bulunan ya da başka bir alandaki diğer rakiplerinden daha kârlı bir şekilde üretilmezlerse sürekli batma tehdidiyle karşı karşıya kalırlar, bu durumda rakipleri onları satın alır veya hepsini sektörün dışına atar. Kapitalizmin doğası budur, her şey sürekli değişmektedir... Birileri çıkıp üretimin veya dağıtımın daha etkin, daha karlı ve daha az üretim maliyeti ile nasıl organize edilebileceğine dair yeni bir teknoloji geliştirir ve GÜM! İşlerin geleneksel işleyiş tarzına sermaye yatıran kimseler bir süre iyi gitseler dahi sonunda bataabilirler.

Bunlar kapitalizmin temel dinamikleridir. Bahsettiğim sebeplerden ötürü sürekli bir rekabet hakimdir. Büyük balık bile daha etkili “köpek balıkları” tarafından yutulabilir. Aynı zamanda; tüm bu kapitalistler birbirlerine bağlıdırlar. Buna göre üretilen şeylerin değeri üretime harcanan toplumsal olarak gerekli iş süresine eşittir. Ve kapitalizmin anarşisine sebep olan işte bu çelişkidir; yani kapitalistlerin ya da kapitalist grupların var olup sermayenin birbirinden ayrı birimleri olarak faaliyet gösterirken aslında birbirlerine bağlı olmaları ve nihayetinde değer yarasını esas alarak ilerlemek zorunda olmalarıdır. Anarşinin, kapitalizmin itici gücü olmasına ve toplumsallaşmış üretim ile şahsi mülkiyet arasındaki kapitalizmin temel çelişkisinin anahtar görevindeki ifadesi olmasına sebep olan da bu çelişkidir.”¹¹

Emperyalistler arasında tahakküm savaşları bundan daha önce Hiroşima ve Nagazaki’ye atılan atom bombaları sonucu ölen yüzbinlerce insanı umursamadığı gibi, bugün de Ukrayna’dan başka ülkelere sığınmak zorunda kalan 4 milyon sığınmacının emperyalistler açısından kendi başına -insan olarak- bir değeri bulunmamaktadır. Türkiye, Belarus ve emperyalist bir güç olan Rusya gibi ülkeler bu durumu kendi

¹⁰ *Anarşinin İtici Gücü Üzerine*, Raymond Lotta, *Demarcations: A Journal of Communist Theory*, 3. Sayı, 2014

¹¹ *Yeni Komünizm gerçek bir devrim ve kökten yeni bir toplum için gerçek kurtuluşa giden yolda bilim, strateji ve önderlik*, Bob Avakian, El Yayınları, 2018

çıkarlarına jeostratejik, diplomatik ve askeri çatışmaları açısından hesaba katarlar ve sığınmacıları hedefleri doğrultusunda “sopa” olarak kullanmaktan geri kalmazlar.

Yine benzer şekilde değer yasası doğrultusunda birbirleriyle ilişkilenen devasa gıda tekelleri veya enerji tekelleri açısından su seviyesinin verili bir bölgede yükselmesinin veya İndus bölgesindeki su kaynaklarının kurummasının, verili bir bölgedeki canlı popülasyonun azalıp yok olmasının, hatta türlerin nesillerinin tükenmesinin, insanların yaşam alanlarının yok edilmesinin veya yayılan kirli gazlar ile havanın kirlenmesinin hesaplanması gereken bir “girdi-çıktı” niteliği bulunmaz. Bütün bunlar esas olarak hesapların dışında bırakılır. Keza hâkim ulus şovenizminin acımasız baskısından kaçarak ezilen ulusların dünya çapındaki diasporalarının bir parçası olmaya çalışırlar. Kayda değer rakamlarda gerçekleştirdikleri göçlerin “hesaplanması”, üzerinde düşünülmesi veya “üzüntü duyulması” gereken fenomenler değildir. Bu bizi birkaç meseleye birden götürür; bunlardan birincisi bütün bu bahsi geçen sorunların -iklim krizi, emperyalistler arası tahakküm ve paylaşım savaşları vb.- kapitalist-emperyalist sistemin işleyişinin bir sonucu olduğudur. Buna bağlı olarak değinilmesi gereken bir diğer nokta da bu kapitalizm-emperyalizmin bir hayli küreselleşmiş yapısıdır.

Göçmen Emegi ve Emperyalizmlerin Göçmen Emegiyle İlişkisi

Kapitalist sistemin temel çelişkinin başlıca hareket biçimini sınıf antagonizması (burjuvazi-proletarya) olarak tanımlayarak meseleye dar ekonomist bir filtreyle bakan düşünüş biçimleri, kayda değer bir saçmalık ve muazzam bir mekanizma belki de emperyalist tekellerin İndus Vadisi’ndeki sulak alanları kurutmasının veya NAFTA gibi antlaşmalarla geçimlik tarımın Meksika’da bitirilmesini emperyalist ülkelerin ve gelişmiş kapitalist ekonomilerin “göçmen emegine bağımlı oldukları” şeklinde anlatacaklardır. Ya da “militan” ekonomist bir yorumla, aslında köylülerin rejime karşı örgütlenmesini engellemek, “isyan” çıkarmalarının ve “köylü gerilla savaşı” vermelerinin önüne geçebilmek için böylesi bir “ekonomik” düzenlemeye gidildiğini söyleyeceklerdir. Böylesi argümanlar fazlasıyla bilim dışı bir düşünüş biçimine işaret eder. Ancak bununla beraber söylenmesi gereken bir hakikat, kapitalizmin küresel ölçekteki rutin işleyişinin bir sonucu olarak sürekli halde yaşanan küresel göçlerle emperyalist ülkelerde umut arayışına geçen göçmenlerin, emperyalist sistemin kalbinde başta kayıt dışı ekonomi olmak üzere pek çok alanda ağır bir sömürüye maruz bırakıldığıdır.

Göçmen emeginin ekonomi politiğinde öne çıkan belirli başlıklar vardır. Bunlar; göçmen kadın emegi, çocuk emegi, “seks ticareti” (fuhuş) ve ucuz kol emegi (*manuel labor*) olarak öne çıkartılabilir. Bütün bunların her biri adeta ayrı birer araştırma konusu olmasının yanı sıra özellikle de emperyalist ülkelerin alçakça ikiyüzlülüğünün muazzam örnekleridirler. Faşistlerin önderliğindeki göçmen ve yabancı düşmanlığının yanı sıra bugün liberal burjuvazi de örneğin ABD’de Haitili ve Orta Amerikalı göçmenleri sınır dışı etmekten geri kalmamakta, İspanya’nın sözde sosyalist hükümeti Akdeniz’de göçmenlere kan kusturmaktadır. Ancak bunlar madalyonun bir yüzüdür. Refah devletinin kalbinde de iğrenç ve ağır sömürü düzeni yer alır. Lokal olarak böyle olmasa da bu durum kendisini üçüncü dünya ülkelerinde gösterir. Hümanist diskurlar ile insanlık dersine ve Aydınlanmanın evrensel değerlerine sahip çıkılmalı naraları sınırlardaki duvarlara çarpar ve olduğu gibi geri döner.

Göç Emeginin Öteki Hali: Kadınlar

Spesifik olarak emek göçünün (Küresel Güney’den Küresel Kuzey’e) olan emek göçü tarihsel olarak çeşitli evrelerden geçmiştir. Bu tarihsel evreler arası geçişler, bir hayli küreselleşen kapitalist-emperyalist sistemin küresel siyasi ve ekonomik eğilimlerinin değişmesine bağlı olarak değişkenlik göstermiştir. Aşağı

yukarı İkinci Dünya Savaşı'nın sonu ve 1970'li yılları kapsayan süre zarfına Avrupa'da devam etmekte olan imalat sanayinin akor bantlarındaki vasıfsız işgücü ve buna bağlı gerçekleşen emek göçü damgasını vurmuşken, 1980 sonrası kadın emeğinin artan oranda hizmet sektörüne kayması gözlemlenmiştir. 2000'ler sonrası ise pek çok çelişkiyi içerisinde barındıran bir yandan yerleşik göçmenlerin yeni neslinin işgücüne katılımı bir diğer yandan bakım hizmetlerinde çalışmak için ve "beyin göçü" temelli göç eden kadın emeğinin olduğu ve bunun yanında korkunç seviyelerde artan kadın ve kız çocuğu ticaretinin, fuhuşun yani popüler (!) adıyla "seks ticaretinin" arttığı dönem göze çarpmaktadır.¹²

Bütün bu süreç ve geçişler kapitalizmin işleyişinden ayrı değildir. Başta devasa arazi gaspları ile kırsalın yoksullaştırılması ve geçimlik ekonomilerin baltalanması Küresel Güney'de kırdan kente ve Küresel Kuzey'e doğru bir göçü tetiklemiştir. Daha önce küçük-orta ölçekli tarımda kullanılan topraklar hızlı bir şekilde küresel perakende gıda pazarına palmiye yağı, soya ve şeker kamışı gibi hammaddelerle beraber kereste ve biyo-yakıt üretimi için emperyalist tekeller tarafından gasp edilmiştir. Bütün bunlarla birlikte emperyalistlerin egemenliğindeki finansal kuruluşların verdikleri kredilerle ekonomik "reformlar" yapan Küresel Güney'deki devletler, barajlara ve yollara yatırım yapmış ve maden-mineral endüstrilerini genişletmiştir, bunların bir sonucu ise şehir merkezlerine daha fazla kitlesel göç olmuştur. Gelişen bu dalga kadınların geleneksel aile formlarında ezilmesinin başka bir boyut kazanmasına sebebiyet vermiştir. Bu durum Küresel Güney'in ezilen ülkelerinde baskın istihdamın ve hayatta kalma biçimi olan düzensiz emeğin küresel kayıt dışı ekonomisinin ayrılmaz bir unsuru haline gelmesiyle perçinlenmiştir.¹³ Bugün tahmin edilen 13-25 yaşları arasında 40 milyon kadın ve genç kızın fahişelik yaptığıdır. Bu durum kapitalist-emperyalizmin dinamikleri ve işleyişinin kayıtlı ve kayıt dışı ekonomiyi birbirine geçirgen kıldığı düşünüldüğünde çok da şaşırtıcı olmayan, ancak dehşet bir rakamdır.

Türkiye bu geçişin-geçirgenliğin istisna olduğu bir ülke değildir. Türkiye, ABD ve birkaç Kuzey Avrupa ülkesiyle beraber küresel "seks ticaretinin" destinasyon ülkelerinden birisi konumundadır. Fuhuş, yasal olarak tanımlanmakla beraber bugün 56 il içerisinde Sağlık Bakanlığında kayıtlı 3000 kişi çalışmaktadır. Ancak bu buzdağının görünen kısmıdır. Araştırmacı gazeteciler Türkiye'de 100.000'e yakın yabancı uyruklu -özellikle Doğu Avrupa'dan gelen- fahişenin seks "endüstrisinde" çalıştırıldığını tahmin etmektedir. Bunların bir kısmını 1991 yılı sonrasında Doğu Bloku çöktükten sonra sermaye birikiminin yeniden konfigürasyonu ile ülkelerindeki kısıtlı ekonomik haklarını kaybeden ve gün geçtikçe kırılanlaşan kadınların büyük çaplı göçü oluşturur. Bir kısmını ise uluslararası insan kaçakçılığı ile getirilen ve zorla çalıştırılan kadınlar oluşturmaktadır. Bu rakamlar Ortadoğu'da büyüyen seks ticareti düşünüldüğünde çok da şaşırtıcı gözükmemektedir. Günümüzde Doğu Avrupa'dan Dubai'ye kaçırılan seks kölelerinin, Suriye'de ve Umman'da hayatta kalmak için fuhuşa sürüklenen kadınların ve Körfez ülkelerinde Mısır'dan çocuk gelinler satın alınmasına sahne olmaktadır. Bu fenomen günümüzde kapitalist-emperyalist sistemin işleyişinin sonucu olarak yaşanan küresel göçün ve başta kadınlarla beraber trans bireylerin ve diğer LGBTIQ+ topluluğunun aşağılanması bir örneğidir.

Bu sistemin işleyişine bağlı olarak göç yollarında kadınların emeklerinin sömürülmesinin ve baskı altına alınmalarının bir diğer kayda değer örneği ise bakım servislerinde çalışmak/çalıştırılmak üzere Güneyden,

¹² II. Dünya Savaşı sonrası ekonomi politiğin kapsamlı bir analizi için bkz. *Ekonomi Politik Üzerine Notlar*, Devrimci Komünist Parti ABD Çalışma Grubu, Ekim 1999

Göçmen kadın emeğinin dönemsel incelenmesi için bkz: *Emanet Emek Göç Yollarında Kadınlar*, Gülay Toksöz, Dipnot Yayınları, 2021

¹³ *Cinsel Sömürünün Endüstrileşmesi, Emperyalist Küreselleşme ve Cehenneme İniş*, Raymond Lotta, 2021

Küresel Kuzeye yapılan göçler ve insan tüccarlığıdır (Gelen işçilerin bir kısmının pasaportuna el konurken büyük bir çoğunluğu yasal güvencesi olmaksızın sigortasız ve sağlık hizmetlerine ulaşamadığı şartlarda çalıştırılır, bir kısım ise kaçırılarak çalışmaya zorlanır). Bu iki taraflı işleyen bir fenomendir. Bir tarafta geçimlik ekonomilerin yok olması ve yoksullaşma sonucu şansını Küresel Kuzeyde denemek isteyen kayda değer bir genç kadın ve kız nüfusu oluşur. Kimi zaman "legal" ama genellikle "illegal" yollardan yaşanan göçler, Küresel Güneydeki ülkelere döviz girdisi olarak geri döner. Örneğin Filipinler bunun güçlü bir örneğidir. Dolayısıyla göç veren ülkenin hükümetleri bu durumu mutlulukla karşılar ve insan tüccarlarını teşvik eder. Diğer taraftan ise, bu kıta Avrupası ve ABD gibi ülkelerde 1970'ler sonrası gerçekleşen yeni sınıf konfigürasyonunda ihtiyaç duyulan sektörleri besler, gelen işçiler özellikle de kayıt dışı istihdam edilerek emeğin ücreti düşürülür. Bu durum kapitaliste sermayeye büyüme olanağı sağlarken, emperyalizmin asalaklık damgasının ağır etkisindeki orta ve orta üst sınıfların belirli imtiyazları sürdürülebilmesine de olanak tanır. Örneğin Filipinli dadılar, Malezyalı hasta bakıcılar, Latino temizlik görevlileri vb. gibi.

Kadınların göçü ve buna bağlı olarak sömürüye bir hayli açık emeğinin Türkiye'ye akışı halihazırdaki zorunlu göç rotaları (Suriye ve Afganistan gibi) dışında özellikle (Özbekistan, Türkmenistan, Kazakistan vb.) ve Doğu Avrupa ülkelerinden (Romanya, Bulgaristan, Moldova ama özellikle Ukrayna) üzerinden gerçekleşir. 2020 yılındaki faal verilere göre Türkiye ekonomisinin %43'ünü hizmet sektörü oluşturmaktadır (bu oran Fransa'da %78,8 iken Angola'da %15'tir)

Bu durum yukarıda bahsedilen fenomenle iç içe geçmektedir. **Nitekim, Türkiye'de istihdam altındaki göçmen emeğinin sadece %10'u kayıtlıdır.** Bu durum Türkiye'deki göçmen emeğini sömürüye korkunç derecede açmaktadır. Göçmen emeğinin yüksek sömürüsü, bir yandan küresel tekeller kontrolünde özellikle tekstil alanındaki manüfaktür üzerinde yoğunlaşırken diğer yandan büyüyen hizmet sektöründe hasta bakıcı, temizlikçi, çocuk bakıcısı gibi iş alanlarını çoğaltmakta ve pek çok hizmete erişimi olmayan kırılğan ve kayıt dışı bir göçmen kadın emeği yaratmaktadır.

Çocuk Göçmen Emeği

Çocuklarının emeğinin sömürülmesi, kapitalizmin modernize olduğu Sanayi Devriminden bu yana işlediği en alçak suçlardan birisidir. Bugün dünyada halen 150 milyonu aşkın çocuk işçi çalışmaktadır. Bunların birçoğu Kongo gibi ülkelerde gelişmiş kapitalist ekonomilere hammadde sağlamak için çalıştırılmaktayken, bir kısmı ise sezonluk olarak Özbekistan gibi ülkelerde pamuk tarlalarında çalıştırılmaktadır. Üçüncü Dünyanın dışında, emperyalist ülkelerin göbeğinde de fuhuş ve kayıt dışı istihdamda çocukların çalıştırılması ve sömürülmeleri gözlemlenmektedir. Kapitalist bir ekonomiye sahip olan Türkiye de bu durumdan bir istisna değildir.

Türkiye'de çocuk emeğinin ve özellikle göçmen çocuk emeğinin kullanımının en yaygın olduğu alanlar; seks endüstrisi (fuhuş), küçük ve orta ölçekli manüfaktür işleri ve mevsimsel tarımdır (özellikle büyük gıda tekellerine hammadde sağlanan fındık endüstrisi bu emeğin yüksek oranlarda sömürüldüğü bir sektördür). Bununla beraber, tarım ve tarıma bağlı sektörlerde kayıt dışı istihdam edilen göçmen çocuklarının insan kaçakçılığına karşı ciddi oranda savunmasız olduğu insan hakları örgütlerinin gündeme taşıdığı konulardan biridir.¹⁴ Yine bu sektörde kayıtlı ama ağırlıklı olarak kayıt dışı istihdam edilen Suriyeli göçmenler emeği

¹⁴ Türkiye'de 2017 sayımında fındık tarımında 800.000 çocuk işçinin çalıştırıldığı gözlemlenmiştir. Çocuk emeği ve küresel yoksulluk gibi konularda veri yayınlayan bir vakıf olarak bkz: *The Borgen Project*

sömürülmeye en açık olan topluluktur. Eğitime ulaşım olanaklarının aşırı derecede kısıtlanması, temel haklara erişimin sınırlı olması, Türkiye’de yasal çalışma statüsünün sığınmacıları çoğu zaman dışarıda bırakması gibi pek çok faktör Suriyeli emeğini kırılanaştırmıştır. Özellikle mevsimsel tarımda çalıştırılan Suriyeli aileler, mevsimsel tarımda çalışan Kürtler başta olmak üzere diğer ezilen uluslarla yeni çelişkileri körüklemiştir (Bu meseleye ileride değineceğiz). Temelde bunun sebebi Suriyeli emeğinin sömürülmeye daha açık olmasıdır. İstihdam edilen Suriyeli çocukların bir yetişkinin kazandığı paranın yarısından daha azını kazandığı gözlemlenmiştir.¹⁵

Türkiye’de Göçmenlerin İki Sacayağı: Suriyeliler ve Afganlar

Türkiye, dünyada en çok sığınmacının (zorunlu göç) bulunduğu ülke konumundadır. Türkiye Ortadoğu’nun farklı bölgeleri ve Afrika da dahil olmak üzere pek çok ülkeden göç almasına rağmen, bu nüfusun büyük çoğunluğunu Suriyeliler, ardından da İslamcı gerici Taliban’ın iktidarı ele geçirmesi sonrasında köktendincilikten kaçan Afganlar oluşturmaktadır. Yaklaşık olarak 5 milyon Suriyeli ve 500 bin kadar Afgan’ın Türkiye’nin farklı illerinde bulunduğu tahmin edilmektedir. Bu durum pek çok çelişkiyi tetiklemekte ve gözle görülmez olanları da görülür kılmaktadır.

Bunlardan bir tanesi zorunlu göç sonucu Türkiye’ye gelen sığınmacıların emeğinin kayıt dışı istihdamda sömürülmesidir. Bundan önceki bölümlerde bahsettik. Bu durumun bazı noktalarına tekrar değineceğiz. İkinci bir mesele ise, insan kaçakçılığı ve oluşan enformel sektörlerdir. Bu mesele akıl almaz insanlık dramlarının yaşanması ve kapitalizm-emperyalizm altında insan hayatının değersizleştirilmesi ve metalaştırılmasının acımasız bir örneğidir. Avrupa’nın ve Küresel Kuzey’in hümanizm maskesi altında işlediği iğrenç suçlardan biridir bu.

Değnilmesi gereken bir diğer mesele ise, Türkiye’de zincirlerinden boşanmış yabancı düşmanlığı (zenofobi), ırkçılık ve göçmen karşıtlığıdır. TC’nin tarihsel kuruluşunda olduğu gibi, devlet erkiyle sürdürülen keskin ve kesif Türk ulus şovenizmi ve Müslüman olmayanlara yönelik pogrom geleneği mevcuttur. “Bir Türk’ün dünyaya bedel olduğu”, “Türkiye’nin Türklerin olduğu” ve “dört bir yandan düşmanla çevrili olunduğu” şeklindeki azgın milliyetçi/şovenist söylemlerle ve gerek “resmi” gerekse gayri resmi tarihte kullanılan “Osmanlı’nın aslında Arapların ihaneti sonucunda yıkıldığı” şeklindeki açık anti-Arap söylemlerle, başta Türk ulusu olmak üzere diğer tüm halkların ve etnisitelerin sürekli olarak bu gerici temelde kutuplaştırılması tartışma götürmez bir hakikattir. Böylesi bir kutuplaşmanın ve ideolojik konfigürasyonun en başta ezilen uluslar üzerinde bir “nöbetleşe dışlama” fenomeniyle tetiklenmesi ve burjuva siyasetinin hakim ulus şovenizminin buradan aldığı güçlü ideolojik destekle toplumu tekrar ve tekrar gerici temelde kutuplaştırma şeklinde işleyen bir diyalektik gidişat söz konusudur.

Yine göçmen meselesi Türkiye/Kürdistan coğrafyasındaki pek çok “sol” yapının iflas ettiği bir meseledir. Kendisine sol (sosyalist, ilerici, demokrat) diyen pek çok çevre ve kurum açık bir şekilde ne denli sosyal şoven olduklarını ve aslında istediklerinin insanlığın kurtuluşu değil de Türkiye’nin kapitalist-emperyalist sistem içerisinde “hak ettiği” yeri alması olduğunu göstermiştir. Daha da vahimi, bundan büyük bir gururla söz etmektedirler.

Fındık tedarik zincirlerinde mevsimlik çalışan göçmen ailelerin çoğu diğer mevsimlik tarım işlerinde de çalıştırılmaktadır. En göze çarpanları ise pancar şekeri, elma, limon ve patates endüstrileridir.

¹⁵ Buna ek olarak eklenmesi gereken bir diğer nokta da göçmen emeğinin birde taşeronlar tarafından sömürülmesi durumudur. Göçmenler piyasaya kendiliğinden girmesi en zor gruptan biridir ve büyük ölçüde taşeronlara bağımlıdır. Taşeronlar, göçmenlerin kazancına %8-10’u arasında el koyarlar.

Türkiye’de faaliyet gösteren “sol” yapıların kimileri, meseleye “göçmen sorunu değil emek sorunu” olarak bakmaktadır. Mesele bu şekliyle aslında basit bir sınıf antagonizması ürünü veya egemen kapitalist sınıflar için gerekli olan “göçmen ihtiyacı” gibi gözükmetedir. Bu tutum, aslında mevcut sorunu göz ardı etmekle eşdeğerdir. Diğer yandan AB emperyalizminin ikiyüzlülüğünü teşhir ettiklerini zannedip “sığınmacılar ‘ülkemizde’ kalmamalı, bu ‘yük’ paylaşılmalı” diyen kimi çevreler de örtük bir göçmen karşıtlığı modeli izlemektedir. Sözde solcularımız, Türkiye’nin bir “göçmen kampına” dönüştüğünü söylemekte, bölgede eğer bir barış ortamı sağlarsak “gelenler zaten kendiliğinden döner” demektedirler. Bu aslında “biz sizi istemiyoruz” ve “Türkiye Türklerindir” (belki kısmi olarak da diğer azınlıkların!) demenin daha alengirli bir versiyonudur! Bir diğer “solcu” tiplmemiz ise “sınırlar artık belirsizleşti” diyerek Türkiye tipi bir Frontex arzusunu ayan beyan göstermektedir. Hatta “şanlı” kolluk kuvvetlerini bir an önce göreve çağırılmaktadır (!)

Geçtiğimiz on yılın şimdilik en büyük mülteci krizi Suriye halkları tarafından deneyimlenmiştir. Ülke içerisinde 6.5 milyona yakın kişi zorla yer değiştirirken, 6.7 milyona yakın kişi de ülke dışına sığınmak durumunda kalmıştır. Bu denli kitlesel bir zorunlu göç fenomeni Suriye’de patlak veren iç savaş sonucunda yaşanmıştır. Bugün Esad’ın temsil ettiği hakim sınıflar, özellikle de Rus emperyalizmi ve İran teokratik faşizminin desteğini alarak bu yeni bir konfigürasyonda bölgedeki iktidarını kısmen konsolide etmiş gözükmetedir. Fakat çelişkiler her an tekrar patlayabilecek bir potansiyel ve dinamiği barındırmaktadır. Suriye’de iç savaşın tam olarak bittiğini söylemek bir hayli zordur. İçlerinde faşist Baas rejiminden köktendinci gericiilere kadar pek çok fraksiyon bölgesel çatışmalar içindedir. Ayrıca askeri olarak yenilmiş Daeş’in tekrar mevzi kazanma çabalarında olduğuna dair birçok hareketlilik yaşanmaktadır. Suriyeli sığınmacıların mevcut zorunlulukları devam ederken, “geriye dönün!” şeklindeki şovenist söylemlerin dayandığı bir maddi temel yoktur. Bu kaostan kaçan Suriyeliler dünyanın farklı ülkelerine sığınmışlardır. Sığınılan ülkelerin ağırlıklı olarak bölgede bulunan Türkiye, Ürdün, Lübnan ve Mısır olduğu göze çarpmaktadır. Erdoğan’ın faşist pragmatizmi onu hızlı bir şekilde mülteci krizini siyasi bir fırsata çevirmeye itmiş ve savaştan ötürü Türkiye’ye gelen mültecileri AB’ye karşı siyasi bir koz olarak kullanmaktan hiçbir zaman geri kalmamış, insanların hayatlarını her daim hiçe saymıştır. Bu minvalde Türkiye ve AB arasında askıya alınan pek çok müzakere 2015 yılında tekrar başlamış ve AB’den sırasıyla iki kez 3 milyar avroya ulaşan “yardım” paketleri alınmıştır.

Erdoğan önderliğindeki İslamcı Türkçü faşizm bir yandan Suriyeli mültecileri siyasi bir koz olarak kullanırken, AB emperyalizmi ise adeta “öteki unsurların” “Kale Avrupası” sınırlarına girmemesi için Türkiye’ye “fidye” ödemesi yaparak ikiyüzlülüğünü bir kere daha aleni bir şekilde göstermiştir. Bugün gelinen durumda BM raporuna göre Suriyelilerin %70’i yoksulluk sınırının altında kır ve kentlerde yaşamakta; inşaat sektörü, tekstil atölyeleri, küçük ve orta ölçekli manüfaktür işlerinde ve tarım işçisi olarak emekleri sömürülmektedir. Suriyelilerin yaklaşık %5’i de oluşturulmuş çeşitli kamplarda kalmaktadır.

Bu çoğunluğa ek olarak, ağırlıklı olarak sermayesini savaştan önce Türkiye ve bölge ülkelere taşımış küçük ve orta ölçekli sermaye grupları da bulunmaktadır. Bu kesimlerin bir kısmı Suriye’de yaptıkları işleri devam ettirmektedirler. Yine sermayesi kafa emeği olan bir grup Suriyeli de bulunmaktadır. Bunların büyük çoğunluğu sahibi oldukları meslekleri icra edememekte, bir kısmı ise turizm gibi sektörlerde istihdam edilmektedir. Ancak çoğunluğun bulunduğu ekonomik koşullar ağır olmakla beraber devamlı olarak sosyal dışlanmaya maruz bırakılmakta, saldırılarla beraber Suriyeliler gölgelerde yaşamaya itilmektedirler.

Türkiye’nin BM’nin Mülteci Konvansiyonuna düştüğü şerhlerden ötürü uluslararası anlamıyla mülteci den çok “misafir sığınmacı” statüsündeki Suriyelilerin çoğu kayıt dışı sektörlerde çalışmaktadır. Hatta bir AKP vekili geçtiğimiz yıllarda densiz bir şekilde “**Sığınmacılar Gaziantep sanayisine ilaç gibi geldi!**” demiştir.

Nitekim Suriyeli sığınmacılar kârını maksimize etmek isteyen sermaye açısından gerçekten de bir "ilaç" etkisi yapmış, bu ucuz emek fütursuzca sömürülmüş ve hala da sömürülmektedir. Basit yasal güvencelerden dahi yoksun çalışmak durumunda olan kayıt dışı emekçiler açısından yevmiyelerini ve maaşlarını almak dahi başlı başına bir sorun arz etmektedir. Maaşlarını alamadıkları, normal çalışma sürelerinin kat be kat üzerinde çalıştırıldıkları, izin gibi temel haklardan muaf çalıştırıldıkları raporlara yansımaktadır. Suriyeli sığınmacılar yalnızca büyük sermaye için değil, küçük ve orta ölçekli özellikle de manüfaktür alanında faaliyet gösterenler¹⁶ açısından da kârlı gelmektedir.¹⁷

Bütün bunlara rağmen özellikle internet ve sosyal medya üzerinden asılsız haberler paylaşılmakta, kitleler negatif bir şekilde ırkçı-şoven bir temelde göçmenlere karşı kutuplaştırılmaktadır. Göçmen karşıtlığı, tıpkı "çoğulculuk" gibi temelde bir burjuva ideolojisidir. Bunlar birbirlerinin aynadaki aksi gibidirler; bir yanda burjuvazinin faşist ya da aşırı sağcı vizyonu göçmenleri ötekileştirilip yabancı, istenmeyen unsur olarak ilan etmekte, kuduz bir şekilde göçmenler üzerinden linç kampanyaları yürütmektedir. Öte yandan burjuvazinin liberal vizyonu kendi hakim ulus şovenizmini allayıp pullayarak entegrasyon adı altında asimilasyon istemektedir. Türkiye'deki niteliği İslamcı/Türkçü bir faşizm olan mevcut rejim, bir yandan Suriyelileri ve diğer milliyetlerden gelen göçmenleri alabildiğine sömürmekte, onları sermayenin köleleri haline getirmekte, diğer yandan ise alçakça hümanist pozlar takınmaktadır. İşin aslı rejimin kitleleri şovenist temelde kutuplaştırdığı ve el altında devamlı olarak kontrollerde yakaladığı sığınmacıları zorla geri gönderdiğidir. İstanbul gibi büyük şehirlere kotalar koyarak sığınmacıları belirli bölgelerde gettolaştırmak istemektedirler.¹⁸

Sayıları Suriyeli sığınmacılar kadar olmamakla beraber Türkiye'de yaklaşık 500.000 kadar Afgan sığınmacının olduğu tahmin edilmektedir. Afgan halkları ülkelerinin iki miadı dolmuş ideoloji (Batı emperyalizmi ve köktendinci gerici) kısıracındaki savaştan ve sonuçlarından kaçarak dünyanın farklı destinasyonlarına sığınmaya çalışmaktadırlar. Gerici Taliban'ın iktidarı ele geçirmesiyle beraber yaşanan kitlesel göç hareketinde Türkiye'de şoven "istila korkusu" körüklenerek, savunmasız göçmenler hedef gösterilmiştir. Göçmenler bekleme noktalarında belirsiz şekilde "sonsuz" kadar bekletilmektedir. Öte yandan, müziğin yasaklandığı, kız çocuklarının okula gidemedikleri, kadınların en gerici şekilde baskı altına alındığı Taliban rejiminin pençesindeki Afganistan'a insanları geri göndermek isteyen, "vatanlarında" sığınmacı istemeyen, akli melekelerini kaybetmişçesine etrafa şovenist zehirler saçan göçmen ve yabancı düşmanı ırkçılar belirmektedir. Peki bir şekilde gelmeyi başaran Afganlar Türkiye'de ne şartlarda yaşayabilmektedirler?

İrkçı şovenlerin iddialarının aksine, faşist rejim sınır kontrolünü faşist niteliğine yaraşır biçimde sıkı tutmaktadır. İran üzerinden Türkiye'ye ve genellikle buradan Avrupa'ya geçmeyi planlayan Afganlar İran'dan Türkiye'ye geçmeye çalıştıklarında hiç de sıcak olmayan bir "karşılama" karşılaşırlar. Sınırdaki yer alan kuvvetler pek çoğunu apar topar toparlayıp İran'a geri gönderir. Artık bundan sonrası sınır kuvvetleri ve sığınma talep eden Afganlar arasındaki "yakalamaca" oyunudur. Kaçak bir şekilde sınırı geçmeyi başaran Afganları zorlu bir hayat beklemektedir. Onları Avrupa'ya geçirecek insan kaçakçılarının talep ettikleri yüksek ücretleri karşılamaları, ölüm yolculuğu olarak da adlandırılan Akdeniz rotasından Avrupa sınır muhafızları ve bölge ülkelerinin donanmalarına yakalanmadan geçmeyi başarmaları ve bütün bunları yaparken hayatta kalabilmeleri gerekmektedir. Şayet kaçak da olsa, Türkiye'de kalmak köktendinci

¹⁷ <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-refugees-turkey-idUSKBN0TN1DA20151204>

¹⁸ Zorla geri gönderme fenomeni için İzza Leghtas, Refugee International'ın 2019 yılındaki *Türkiye'deki Mülteciler İçin Güvensiz Bir Gelecek* saha raporu rejimin kolluk kuvvetleri aracılığıyla gerçekleştirdiği bu iğrenç operasyonu suçüstü yakalamaktadır.

Taliban terörüne tercih ediliyor gözükmektedir. Nitekim her hafta yaklaşık 30.000 Afgan'ın Afganistan'ı terk ettiği görülmektedir!

Afganlar öncelikle polis ve yerel kolluk kuvvetlerinin sıfır tolerans politikasıyla yani şiddetli bir geri gönderme uygulamasıyla karşı karşıya kalıyorlar. Nitekim İslamcı/Türkçü faşist rejim uluslararası hukuku ve sığınma hakkını tanımayarak yakaladığını geri gönderiyor. İçeriye girenlerin de hayatlarını cehenneme çevirmekten geri kalmıyor.¹⁹ Nefret ve gerici ideolojiler temelinde kutuplaştırılan halkta ise derin bir düşmanlık gözlemleniyor. Sığınmacıların buldukları mahallelerin yağmalanması; bıçaklı, palalı saldırılar, linç kampanyaları ve ırkçı ifadeler artık rutin gözlemlenen olaylar. Bu negatif kutuplaşma siyasi sahada da gerici ve faşist burjuva siyasetçilerine derinlemesine alan açıyor. Bunların arasında ırkçı demagogileri ve yabancılara fahiş fiyatlardan verdiği hizmetlerle azılı bir Kürt düşmanı ve göçmen karşıtı olan CHP'nin Bolu "derebeyi" Tanju Özcan ve MHP'de yetişmiş, Türkiye'ye yerleşen göçmenlere "kimlik sorgulaması" yapan kafatasçı bir gerici olan Zafer Partisi kurucusu Ümit Özdağ göze çarpan isimler arasındadır. Bu tip gericilerle ulusalcı kanadını konsolide etmeyi ümit eden CHP gibi burjuva muhalefet partileri, ilk Afgan sığınmacı dalgasına alabildiğine eril "Sınır Namustur!" gibi rezalet bir sloganı "siyasi" malzeme olarak kullanmıştır. Hatta partisindeki yabancı düşmanlarına açık saha bırakmış, faşist rejimi bu gerici kutuplaşma temelinde eleştirmekten de geri kalmamışlardır.

Ülke içerisinde kayıtsız olmak, özellikle pandemi esnasında aşı olamamak ve tedaviye erişememek anlamına geliyor. Kimlik kartları olmadan yaşamaya çalışan çoğunluk için yapılabilecek seçenekler oldukça kısıtlıdır. Bir kısmı doğrudan Avrupa'ya geçmeye çalışırken bir kısmı kayıt dışı istihdama yöneliyor. Özellikle İstanbul gibi büyükşehirlerde ve geçiş bölgeleri (örneğin Erzurum) gibi noktalarda çöp toplayıcılığı ve atık ayrıştırıcılığı gibi işlerle uğraşanların sayısında artış yaşanıyor. Çöp toplamanın hayatta kalabilmek için neredeyse tek seçenek haline geldiği Afgan sığınmacıların büyük çoğunluğu, günlük 20-100 liranın altında değişen oranlarda çalıştırılıyor, asgari ücrete yapılan şaka niteliğindeki zamla beraberse göçmen işçilerin maaşları artmıyor, aksine krizi fırsata dönüştüren burjuvazi tarafından daha da amansızca sömürülüyorlar.

Öte yandan faşist rejim bu yolu dahi büyük ölçüde engelledi ve engellemeleri de artacak gibi gözüküyor. Nitekim Türkiye'yi AB emperyalizminin çöplüğüne dönüştüren ve durmaksızın çöp yakarak küresel iklim krizini hızlandırmak için son hızla çalışan (!) başta AKP faşizmi ve diğer taraftan elindeki belediye atık tesisleriyle (özellikle İstanbul) burjuvazinin "muhalif" kanatları, çöpün kâr elde edilebilir bir meta olduğunu geç de olsa keşfetti! Rejimin çevre bakanı AFP'ye verdiği demeçte "sonuçta çöp de alınıp satılabilen bir şey, biz de kâr etmeyelim mi?" derken, çöp ve atık ayrıştırıcılığına gelen regülasyonlarla yeni ihalelerin kapıları açılmaya başlandı. Bu durum, Afgan sığınmacıların ve burada²⁰ çalışan diğer ezilen ulusların ve

¹⁹ <https://www.nytimes.com/2021/08/23/world/europe/afghanistan-refugees-turkey-iran-taliban-airport.html>

New York Times'ın saha analizinde özellikle dikkat çeken bir olgu da Türkiye'nin kendi yasalarını da bu mesele bağlamında büyük ölçüde askıya almış olması. Normal hukuk normlarında TC içerisinde sığınma başvurusu yapanların deport (sınır dışı) edilmeden önce davalarının görülmesi gerekse de şu an da bu işlem büyük ölçüde askıya alınmış gözüküyor. Bir diğer ağır çelişkiyse gelen çoğu sığınmacının temel haklarını dahi bilmiyor olması. Sınırdaki faaliyet yürüterek sığınmacıların alınmasını sağlamaya çalışan bazı ilerici avukatlar ve dernekler bulunurken hem sayıları hem de güçleri çok sınırlı ve kolluk kuvvetlerinin engellemeleriyle karşılaşılıyorlar.

Askerlerin ve kolluk kuvvetlerinin hak ihlallerinin daha detaylı incelemesi için İnsan Hakları Gözlemevi'nin, <https://www.hrw.org/news/2021/10/15/turkey-soldiers-beat-push-afghan-asylum-seekers-back-iran> raporuna bakılabilir.

azınlık mensuplarının (Kürtler, Romanlar ve diğer ülkelerden sığınmacıların) ya bu işten alıkonulacakları ya da çok daha ağır şartlarda daha da ağır bir emek sömürüsüne maruz kalacakları anlamına geliyor.²¹

Türkiye’de Siyahi Göçmenlerin Durumu

Türkiye’ye Afrika ülkelerinden göç edenlerin ve yerleşik olarak ülkede bulunanların sayısının 50.000 ila 200.000 arası olduğu tahmin ediliyor. Toplumun büyük çoğunluğu onları sokakta saat ve kemer satanlar olarak tanırken, Afrikalı göçmenlerin büyük çoğunluğu aylık 1500 lirayı geçmeyen ücretlerle, sistematik ırkçılık, cinsel tacizler, cinsel saldırılarla **“Çabuk! Çabuk!”** işlerde çalışarak yaşamaya çalışıyor.

“Çabuk! Çabuk!” kelimeleri ortalama bir Afrikalı göçmenin öğrendiği ilk kelimeler oluyor, çünkü **çoğunluk tekstil atölyelerinde durmaksızın bu kelimeleri duyarak ağır koşullarda kan ter içinde çalışıyor.** Türkiye’deki Afrikalı topluluğu hakkında yapılan akademik çalışmalar ve saha analizleri de yok denecek kadar az. Yoğun emek sömürüsü ve devamlı suiistimallerin altında gözden uzak yaşamaya çalışsalar da, derinlemesine röportaj çalışmalarında, otobüslerde yanlarına oturdukları insanların kalktıklarından, maaşlarını kimi zaman alamadıklarından, tek odalı evlerde 4-5 kişi yaşadıklarından bahsediyorlar.²² Uganda’dan gelen bir kadın **“Türk işçiler yemeklerini yedikten sonra kalkıyorlar, işte o zaman biz yemeğimizi yiyoruz”** diyor ve ekliyor **“patronum bir keresinde bana cinsel saldırıda bulundu. Türkler, Afrikalıların hepsini fuhuş yapıyor zannediyor”**.²³

Türkiye’yi tercih etmelerindeki genel amaç burayı transit bir ülke, yani bir bağlantı noktası gibi görüyor olmaları. Hayalleri ise Avrupa veya Kuzey Amerika’ya gitmek. Ancak bu yolculuklar çok pahalı ve genelde bu yolculuklara para biriktirmek için çalışmak zaten bir ömre bedel oluyor.

İstanbul’un belirli semtlerinde (Esenler, Bağcılar, Avcılar ve “kentsel dönüşümden önce” Tarlabası) konuşlanan Afrikalı göçmenlerin büyük çoğunluğunun Göç İdaresindeki işlemleri uzadıkça uzuyor. Kafka’nın *Şato* romanını aratmayan bir kara komediyle karşı karşıyalar. Bir gün belki sahip olabilecekleri hakları beklerken emlakçılar tarafından sistematik olarak sömürülüyorlar, bir evden öbürüne geçiriliyorlar, şikayetleri polisten geri dönüyor. Polis açısından da onların bir statüsü yok. Sierra Leone’dan gelen Mohammad “Türkiye’de halen köle olarak görüldüklerini” söylüyor. “Bazen arabadan ‘Oha zenciye bak!’ diye laf ediyorlar, bazen ‘siz köpek mi yiyorsunuz, yamyam mısınız?’ diyorlar.” Devamlı yaşanan iş “kazalarından” bahsediyor. Kolları kopanlar, elleri yaralananlar... Suriyeli sığınmacıların bazılarının sahip olduğu geçici sığınmacı statüsüne de sahip değiller. Hastaneler için onlar **“medikal turist”**. Sigortaları yok; yani normal ücretin üç katını ödemeleri gerekiyor. Yine Uganda’dan gelen Teddy, hamileyken bebeğinin

²¹ <https://www.infomigrants.net/en/post/37239/afghan-migrants-in-turkey-left-to-digging-through-trash-to-make-money>

Bu habere ek olarak meseleyle ilgili, okur, Yeni Komünizm Kolektifi Çalışma Grubunun Ekoloji dosyasını incelemelidir.

²² <https://ahvalnews.com/refugee-crisis/stuck-istanbul-african-migrants-suffer-mistreatment> ve ayrıca bkz. <https://www.gazeteduvar.com.tr/kitap/2018/12/24/cabuk-cabuk-isinde-calisan-afrikalilar-seyyar-saat-saticisindan-ibaret-degiller>, <https://www.birgun.net/haber/afrikali-siyah-gocmenler-anlatiyor-siniri-gecenler-hakli-cunku-toplum-bizi-kabul-etmiyor-335753>

²³ Türkiye’deki Afrikalı göçmenler ile ilgili nitelikli bir çalışma için bkz: Şimşek, D. (2019). İstanbul’daki Afrikalı Göçmenlerin Gündelik İrkçılık Deneyimleri. MUKADDİME. <https://doi.org/10.19059/MUKADDIME.561913> ve ayrıca bkz: *Çabuk Çabuk İstanbul’daki Afrikalılar*, Doğu Şimşek, Yusuf Sayman, Pencere Yayınları, 2018

karnında öldüğünü ve hastanede ölü bebeği aldirmek için binlerce dolar para istediklerini söylüyor. Hamile kaldığı Türk ile evlenememiş, çünkü ‘Türk aile bir “zenciyi” istemedi, beni kabul etmediler’ diyor.²⁴

Rejimin palazladığı sermaye grupları içerisinde başı çekenlerden olan Demirören Holding’in Hürriyet gazetesi ise ABD’de George Floyd eylemleri patlak verip milyonlar kurumsallaşmış ırkçılığa ve polis terörüne baş kaldırdığında şöyle bir başlık atmıştı: “Bizim Siyahlarımız mutlu”.

Öncelikle burjuvazinin bu lağım ağızlı borazanlarına söylenmesi gereken ilk şey onların “sizin” Siyahileriniz olmadığıdır. Türkiye’de bitmek bilmeyen sistematik ırkçılık yokmuş gibi pozlar kesen bu rezil insanlar, TC içerisinde Afrikalı toplulukların maruz kaldıkları tacizleri, onlara karşı keyfi uygulamaları, ağır emek sömürsünü, temel haklardan faydalanamamalarını, yaşadıkları tecavüzleri, kiliselere yapılan saldırıları adeta yokmuş gibi davranıyorlar.

Başka bir temel hakikat ise, bugünkü Türkiye Cumhuriyeti’nin, başta Ermeni Ulusu olmak üzere, Kürt Ulusu ve diğer azınlıkların soykırımdan geçirilmeleri, katliamlara tabi tutulmaları ve gadre uğratılmaları üzerine inşa edilmiş olmasıdır. Bu bağlamda, diğer halkların kanı üzerine kurulmuş bir devletin “meşruluk” için gerici şovenist ideolojik söylemle varlığını devam ettirmesi, göçmen halkların da baskı ve sömürüye maruz kalmalarının temel nedenini oluşturmaktadır.

“Nöbetleşe Dışlanma”

Türkiye, Kürdistan’ın dışındaki Kürtler de dahil olmak üzere pek çok başka ulusun bir arada yaşadığı bir ülkeyken, burada hâkim ulus konumunda bariz bir şekilde Türkler yer almaktadır. Hakim ulus şovenizmi, Kürtlerin, Arapların, Ermenilerin, Lazların, Romanların, Rum ve Yahudilerin ve bütün azınlıkların bu ulusal şovenizme tabi kılınması, kültürel ve siyasi olarak asimile edilmeleri ve yeri geldiğinde devletin meşru şiddet tekeli yeri geldiğinde ise paramiliter yapılarca baskı altına alınarak ezilmeleri üzerinden temellenmektedir. Bu durumdan göçmenler/sığınmacılar da ağır şekilde etkileniyorlar. Mekanik bir bakış açısından (hatta aslında ilk bakışta bir hayli mantıklı da gözüken) ezilen ulusların göçmen/sığınmacı kitleyle kuracağı bilumum empati veya dayanışma, bir nevi “halden anlama” durumu oluşacağı beklenilebilir. Ancak durum her zaman (hatta çoğu zaman) bu şekilde gerçekleşmiyor. Siyasi iktidarı ellerinde bulunduranlar, siyasi sahanın da nasıl olacağına belirleyici oluyor ve bir üstyapı aracı olarak (hâkim) ideoloji devreye girerek, insanların düşünüş biçimleri üzerindeki etkide bulunuyor. Ve ezilen bir ulusun parçası olsa bile insanlar, şayet mevcut gerici konfigürasyondan bütünlüklü kopamamışlarsa, şu ya da bu düzeyde hâkim ideolojinin teshiri altında kalıyor ve bu temelde hareket ediyorlar. Örneğin *İngiltere’de Emekçi Sınıfın Durumu* adlı eserinde Karl Marx ile beraber bilimsel komünizmin kurucusu olan Friedrich Engels, İngiliz emperyalizminin sömürsü sonucu İrlanda’dan İngiltere topraklarına gelen ve İngiltere’nin ekonomisinin büyümesinde yedek işgücü olarak kritik bir rol oynayan İrlandalı göçmen işçilerin fiyat tarifelerini aşağı çekerek emek piyasasında otomatik olarak oluşturdukları rekabetten ve bu durumun yoksullaşmayı arttırarak İngiliz işçi kitesinde oluşturduğu huzursuzluktan bahseder. Aynı eserinde Engels, hayatta kalmak için verilen bu ölüm kalım savaşının sadece sınıflar arasında değil, aynı zamanda toplumun bütün üyeleri arasında birbirlerine karşı ölesiyeye verildiğinden bahseder.²⁵

“Nöbetleşe dışlanma” kavramı da bu tartışmadan uzakta değildir. *Nöbetleşe Dışlanma: Göç ve Sosyal Dışlanma Döngüsü* adlı eserinde Mim Sertaç Tümtaş bu kavramı şöyle açıklar:

²⁴ <https://tr.euronews.com/2020/09/18/turkiye-de-siyahiler-yasad-g-m-z-haks-zl-klar-n-nedeni-hala-kole-olarak-gorulmemiz>

²⁵ Friedrich Engels, *İngiltere’de Emekçi Sınıfların Durumu*, Ayrıntı Yayınları, 2013

...nöbetleşe dışlanma kavramı, kente önceden gelen ve kentin yerlilerince, farklı etno-kültürel, ırksal ve/veya inançsal kimliğe sahip olmalarından dolayı dışlanmaya maruz kalan göçmen grupların, süreç içinde ülkede/kentte yerleştikçe, ülkenin/kentin baskın etno-kültürel grubunu oluşturan ve kendisini ülkenin/kentin yerlileri olarak tanımlayan toplumsal grupla birlikte, ülkeye/kente yeni gelen göçmen gruplarını, yani farklı etno-kültürel ve/veya inançsal kimliğe sahip olanların dışlamalarını ifade etmektedir. Sözelimi, ABD’de beyazların siyahileri; siyahilerin göçle gelen Hispanik ve Asyalıları; göçmen Hispaniklerin yine göçmen Asyalıları ve diğer göçmen grupları dışlamaları nöbetleşe dışlama kavramının bir örneğini teşkil etmektedir.²⁶

Bu dışlanma döngüsü ve bunun nasıl “nöbetleşe” bir hal aldığı pek çok sosyolojik saha analizinde gözler önüne serilmektedir. Ancak bütün bu süreç kendiliğinden gelişen ilişkilerin veyahut ontolojik bir nitelik yani bir ulusun kendisinde “doğuştan” bulunan bir ilişki tipi değildir. Burada öncelikli olarak kapitalist üretim ilişkileri vardır. Hayatlarını idame ettirebilmek için kayıt dışı olarak haklarından mahrum çalışmayı kabul eden göçmen işçiler, “yerli” işçilere göre nispi olarak daha az ücreti kabul eder ve en temelde bu süreç bahsedilen sosyolojik tepkiyi oluşturur. Bu tepkinin, yani “dışlama” ve şiddetle sonuçlanan “ötekileştirme” sürecinin üç ana bileşeni vardır: Kitlese işsizlik, yoksul mahallelere sürülme ve yaftalama.²⁷

İslamcı/Türkçü Faşist Rejimin Göçmenler Üzerindeki Suçlarına Dair

Bob Avakian’ın kapitalist-emperyalist dünya sisteminin çelişkisi olarak ifade ettiği iki miadı dolmuş sistemin etkileri yalnızca “Müslüman ülkeler” üzerinde kendini göstermez, bu aynı zamanda bütün dünyaya yayılmıştır. “Bunlar insanlığın sömürgeleştirilen ve ezilen ve tarihsel olarak miadı dolmuş katmanlarına karşı, emperyalist sistemin tarihsel olarak miadı dolmuş egemen sınıfı şeklinde bulunurlar.” “Burada birbiriyle ihtilaf içinde olarak gördüğümüz, bir yanda cihat öteki yanda McDünya/McHaçlı Seferi, sömürgeleştirilmiş ve ezilmiş insanlığın tarihsel olarak miadını doldurmuş tabakaları ile öbür yanda emperyalist düzenin tarihsel olarak miadını doldurmuş hakim tabakalarıdır. Bu iki gerici kutup, bir yandan birbirleriyle çatışırken, bir yandan da birbirini pekiştirmektedir. Eğer bu ‘iki miadını doldurmuşlardan’ birinin tarafını tutarsanız, ikisini de güçlendirmiş olursunuz.”²⁸

AKP, sadece emperyalist düzenin hâkim tabakalarıyla itilafli değildir, aynı zamanda bu iki miadı dolmuş sistemin dinamiğine bağlı olan ve buna etkide bulunan İslamcı güçler içerisindeki teolojik bölünmeden de etkilenerek sahada “kendi ideolojisini” öne sürmekte ve bu temelde hareket etmektedir²⁹. Erdoğan bir yandan “İslam kardeşliği” himmet teorilerini savunarak bölge üzerinde hakimiyet kurmak isterken, diğer yandan gerici Türkçülük ideolojisini savunması, kendi rejiminin ve hareketinin temel iki saçı ayağından birini oluşturması, “İslam kardeşliğiyle” bariz bir şekilde çalışmaktadır. Bundan ötürüdür ki, AKP-MHP taban kitlesi düne kadar gurur duydukları “misafirperverlik”, yerini bariz şovenizme ve yabancı düşmanlığına bırakmış durumdadır.

Türkiye’nin işlediği insanlık düşmanı büyük suçlarla ilgili bir diğer mesele ise, rejimin zamanında ülkeye gelen Suriyelileri önemli oranda kullandığı ve bölgenin stabilize olmasıdır. Baas rejiminin zayıflaması ve

²⁶ Mim Sertaç Tümtaş, *Nöbetleşe Dışlanma Göç ve Sosyal Dışlanma Döngüsü*, İletişim Yayınları, 2020
27 age

²⁸ Bob Avakian, Başka Bir Yolu Öne Sürmek, Revolution #86, 29 Nisan 2007,
<https://revcom.us/avakian/anotherway/>

²⁹ Daha detaylı bilgi için bakınız; İslamcı Türkçü Faşist Rejimin Kökenleri, Gelişimi ve Niteliği Üzerine,
<https://yenikomunizm.com/wp-content/uploads/2022/02/rejimin-kokenleri.pdf>

faşist rejimin bölgedeki gerici çıkarlarının ilerletilebilmesi için AKP/MHP sadece “gelen” Suriyelileri kullanmakla kalmamış aynı zamanda böylesi bir göçü kimi durumlarda teşvik de etmiştir. “Suriye Dostları”, “Suriye Halkları Dostları” ve ardından da “Özgür Suriye Ordusu” gibi cihatçıları desteklemek kendi gerici çıkarlarını bölgede dayatabilmek için buna uygun bir sosyal taban yaratmayı gerektirmiştir. Suriyelilerin göçünü teşvik ederek “herkese TOKİ’den ev ve maaş” yalanlarını yayararak, göçü Türkiye’ye doğru körüklemiş, Baas rejimine öfkeli olanları ve İslamcı ideoloji altında olanları “eğit-donat” kamplarında eğiterek, köktendinciliği bölgede daha fazla güçlendirmiştir. Bölgenin daha fazla istikrarsızlaşmasına ve daha fazla insanın “güvenli” ortamlara doğru zorunlu göç etmesi durumunda İslamcı/Türkçü faşist rejimin oynadığı gerici rol oldukça büyüktür.

Başta Suriye’den ve dünyanın diğer ülkelerinden gelen göçmenler, insaniyetten uzak koşullarda “sanayiye ilaç” gibi görülmüştür. Enformel sektörler ve kayıt dışı istihdam üzerinden yoğun sömürüye maruz kalan göçmenler, rejim için yedek işgücü ordusu olarak görev yapmakta ve temsil ettiği burjuvazinin palazlanması için korkunç bir rol oynamaktadırlar. Faşist rejim daha öncede belirttiğimiz üzere göçmen/sığınmacıların hayatlarını hiçe sayarak yeri geldiğinde onları Yunanistan sınırına sürerek yeri geldiğinde botlarla ölüm yolcuğuna çıkmalarına göz yumarak onları Avrupa emperyalizmine karşı siyasi bir koz, bir sopa olarak kullanmaktadır. Her fırsatı geldiğinde insan hayatları üzerinden pazarlık yapmaktan geri kalmamaktadırlar. Ülke içerisinde ise alabildiğine ikiyüzlü politikalar izlemektedirler. Faşist rejim sınırlarını duvarlarla örmekte, silahlandırmakta, girmeye çalışan göçmenleri İran’a sürmekte, yakaladıklarına zorla geri dönme belgeleri imzalatmakta ve insanların hayatlarıyla oynamaktadır. Bir diğer yandan belirtilmesi çok önemli olan şey, bugün bölgede yaşanan göçmen krizinde Erdoğan’ın faşist rejiminin belirleyici bir rol oynamasıdır. Faşist rejim bölgenin destabilizasyonunda kritik rol oynamaktadır. Faşist rejim, Suriye, Irak ve Kürdistan toprakları başta olmak üzere bölgeyi teröre boğmaktadır.

Göçmenler yalnızca yoğun sömürü öznesi olarak kalmamış, “Dünya Lideri Erdoğan” imajının kurulmasında da “ideolojik sömürü” nesnesi yapılmışlardır. Fakat rejim bu konuda yalnız değildir. Bu “ideolojik sömürü”den burjuvazinin “muhalif” kesimleri de payını almaktadır. Halkın derin yoksullaşması, kadın sorunu, ulusal sorun ve ekonomik kriz gibi meselelerde faturayı göçmenlere/sığınmacılara kesen burjuva “muhalefetinin” şovenist tavrı, bir yandan faşizmin ve kapitalist-emperyalist sistemin bu suçlar karşısındaki mesuliyetini azaltmakta, bir yandan ise sahanın daha da gerici temelde kutuplaştırılmasına hizmet etmektedir. Adeta kapitalist-emperyalist sistem yokmuşçasına, sadece bir “yönetim” sorunu ya da “basiretsizlik” yapıştırmasıyla, bir yandan sözde AKP/MHP eleştirilmekte, fakat esas olarak göçmenler topluma “suçlu” olarak gösterilmekte, linç ve şiddet hareketlerinin temeli oluşturulmakta ve halk galeyana getirilerek göçmenlere karşı iğrenç bir şiddet dalgası körüklenmektedir.

Bu Sistem Altında İnsanlığın Hiçbir Temel Problemlili Çözülemez!

Bir kez daha vurgulamak gerekir ki, bu sistem altında gelecek ya da yaşamaya değer bir gelecek olmadığı gibi, insanlığın temel problemleri de hiçbir şekilde çözülemez. **Tüm çalışmamız boyunca ortaya koymuş olduğumuz üzere bir insanlık dramı olan göçmenlik krizinin itici gücü olarak tezahür eden iklim krizi, emperyalist tahakküm savaşları, yükselen küreselleşme ve sömürünün yoğunlaşması sonucunda ortaya çıkan NAFTA gibi ticaret anlaşmalarının köylüleri göçe zorlaması durumu ve yine kapitalist-emperyalist sistemin üçüncü dünya ülkelerinin tedarik zincirlerinde çalışarak sürekli olarak yoksullaşan yüz milyonlarca insanın durumu ve bunlardan hatırı sayılır kısmının “Küresel Kuzey” ülkelerine gelerek “gölgelerde yaşama” zorunluluğu, kapitalist-emperyalist sistemin dünya çapında acımasızca işlemesi sonucunda gerçekleşmektedir.**

Göç en temel insani hak olmakla birlikte bugün böylesi bir hakkı çok az ülke “resmî” olarak tanıyabilmektedir. Zira tüm ülkeler göçmenlik hakkını tanısalar bile, bu sistem altındaki uluslararası anlaşmalar genel olarak insanlığın sorunlarını çözmek için değil, emperyalist tahakküm yarışında ya da istemedikleri bir rejimi sıkıştırmak için kullanılacaktır. Örneğin emperyalistler kendi aralarındaki rekabete bağlı olarak bir birlerini “otoriter” ilan edip -batının Rusya’yı ilan ettiği gibi, kendilerini demokrasi yanlısı olarak gösterirken diğer yandan ise Sudi Arabistan gibi teokratik rejimlerle “stratejik ortak” olmaktan da çekinmemektedirler. Bob Avakian’ın da söylediği üzere;

“BM İnsan Hakları Beyannamesi ve bu tür diğer beyannamelerde sıralanan ve ilan edilen bu hakların aslında soyut teorik iddialar olarak kalması temel bir durumdur. (Bunların emperyalistler arası rekabette diplomatik-ideolojik bir sopa olarak, “insan hakları” adına bombalama ve askeri müdahalelere bahane olarak kullanıldıklarını bir kenara bırakalım).

Bahsettiğiniz gibi, dünyadaki mevcut güç ilişkileri içinde bu hakları “uygulamanın” gerçek bir yolu yoktur. Ve daha da temel olarak, kapitalist-emperyalist bir dünya ekonomisinin ve politik sisteminin sınırları içinde bu hakları “etkilemenin” gerçek bir yolu da yoktur. Kapitalist özel mülkiyet ve kâr amaçlı üretim toplumunda, değişen piyasa koşullarına ve kârlılığa yanıt olarak ücretli işçileri işe alma ve işten çıkarma durumu, mobil (kolayca sömürülebilir) bir işgücüne ve emek deposuna sahip olmak bu sistemin vazgeçilmez bir gereksinimi ve devam eden koşuludur. İşsizlik, kapitalizm altında hayatın geçici veya anormal bir durumu değildir. Buna içkindir ve işleyişinin gerekli bir özelliğidir. Dolayısıyla çalışma ve gelire yönelik “etki edecek” bir insan hakkı olamaz; bu durum sistemle uyumsuzdur.

Birleşmiş Milletler’den bahsediyorsunuz. Birleşmiş Milletler tarafından temsil edilen “uluslararası topluluk” gerçekte bir topluluk değildir, daha çok emperyalistlerin egemen olduğu bir dünyanın, sömürenler ve sömürülen, ezen ve ezilen uluslar ve çatışan emperyalist rakipler olarak bölünmüş bir dünyanın bir başka ifadesidir. BM, uluslar üstü bir organ değildir; bu bölünmeleri ve çatışmaları yansıtan (ve sürdüren) bir kurumdur. Günümüz dünyasında tek tek ülkelerdeki ve küresel ölçekteki hukuk sistemleri, belirli sömürücü ekonomik ve baskıcı toplumsal ilişkilere dayanır ve bunları güçlendirir. Gerçek şu ki, kapitalizm-emperyalizme hizmet eden mevcut hukuk sistemlerinin ve diğer gerici yönetim sistemlerinin sınırları içinde sosyal adalet sağlanamaz.”³⁰

“Bu durumu herhangi bir ciddi ve insani şekilde ele alan hiçbir uluslararası yasa ve koruma olmadığı konusunda kesinlikle haklısınız. Yürürlükteki yasalar, dünyanın emperyalist egemenlerinin yasalarıdır: Emperyalist çıkarları korumak için sınırları düzenleyen, askerileştiren, emperyalist topraklara giren ve hiçbir hakka sahip olmadan “gölgelerde yaşamak” zorunda kalan göçmenlerin aşırı sömürülmesine ilişkindir. ABD-Meksika sınırının ve Akdeniz’in göçmenler ve mülteciler için mezarlık haline geldiği, mülteci kamplarının küresel “seks ticareti” için insan toplama alanı haline gelmesi içinden geçtiğimiz günlerin bir ifadesidir.”³¹

Sorun Göçmenler Değildir, Sorun Bu Sistemdir! Gerçek Bir Kurtuluş İçin İhtiyacımız Olan Şey Gerçek Bir Devrimdir!

Hem bölgede hem de bütün dünyada kapitalist-emperyalist sistemin çarkları altında ezilen milyonlarca insan bu sistemin işleyişine bağlı olarak milyonlar halinde yerlerinden olmakta ve sığınmacı/mülteci konumuna düşmektedir. Bugün zorunlu göç dediğimizde akla gelen en temel iki mesele -iklim krizi ve

³⁰ Bob Avakian ile Röportaj, <https://yenikomunizm.com/bob-avakian-ile-roportaj/>

³¹ Bob Avakian ile Röportaj, <https://yenikomunizm.com/bob-avakian-ile-roportaj/>

tahakküm savaşları- bu sistemin temel dinamiklerinin, kapitalist sistemin temel çelişkisinin işleyişinin ağır sonuçlarıdır. Evet, adeta insanların hayatları yokmuşçasına, yaşadığımız bir gezegen ve içinde yaşadığımız ekosistemler yokmuşçasına hareket eden bu sistem bütün bu suçların baş müsebbibidir. İklim krizini yaratan, hızlandıran ve harladıkça harlayarak insanları milyonlar halinde göç etmek zorunda bırakan; Afrika, Ortadoğu, Körfez ülkeleri ve şimdi de Ukrayna üzerinde tahakküm savaşları yoluyla gerici hükümetleri destekleyerek, askeri darbeler örgütleyerek milyonları kitlesel olarak göçe zorlayan yine bu sistemin ta kendisidir!

Bu sistem bir yandan bu canice suçları işlerken, diğer yandan aynı bünyede faşizmi barındırmaktadır. Dünyanın faşist güçleri göçmen karşıtlığında, şovenistçe günah keçisi olarak göçmenleri göstermede ve hatta soykırım programlarında birleşiyorlar. Bütün bunlar olurken bu sistemin temsilcilerinin yaşadığı bu krize daha fazla dehşetten başka verebilecekleri bir cevap yok. Bugün Danimarka, Kosova'da göçmenler için hapisane açmak için kolları sıvarken, İngiltere göçmenleri "Ruanda'ya postalamak" için çalışmalar yürütüyor. Sınırlara duvarlar örülüyor, sınır muhafızları artıyor, sınırlar silahlandırılıyor. Faşistler orta çağın cadı avlarını aratmayacak şekilde göçmen avına çıkarken, sosyal medya sonu gelmeyen linç kampanyalarına sahne oluyor. "Göçmenleri hedef alarak şovenistçe günah keçisi bulma, hedef gösterme ve soykırım programları ABD'deki faşist hareketin ve Trump/Pence faşist rejiminin (ve diğer ülkelerdeki benzer faşist güçlerin) merkezi bir buluşma noktası konumundadır. Üçüncü Dünya ülkelerinden koparılıp ABD'ye ve Avrupa'daki ülkelere göç eden insan sayısındaki artış -pek çok durumda egemen olandan farklı olan dini gelenekleri, diğer önemli kültürel ifadeleri ve bazı durumlarda etkili bir şekilde özgün "geleneksel kültürü" beraberinde getirmeleri- faşistler tarafından yabancı düşmanlığı şeklinde, büyüyen faşist hareketlerin ana unsuru ve itici gücü olarak teşvik etmek için kullanılmaktadır."³²

Ancak bütün bunlar değişebilir. Sistemin bu çelişkisi aynı zamanda onun sonunu getirmede önemli bir potansiyeli de barındırmaktadır. Bütün bu çirkinliklerin içerisinden muazzam güzellikte bir şey çıkabilir, insanlığın kurtuluşu ve gezegenin yağmalanmasının durdurulması bugün mümkündür; şayet yeni komünizm temelinde gerçek bir devrimi gerçekleştirebilir ve sosyalist bir devleti hayata geçirebilir ve onu dünya devriminin bir kalesi haline getirebilirsek bu mümkündür. Bu meşakkatli bir yol, başa çıkılması gereken bir dizi çelişki, dönüştürülmesi, mücadele edilmesi gereken bir dizi zorluk ve çokça fedakarlık anlamına geliyor. Ancak bugün gerçek bir devrimin bilimsel temeline, bunu gerçekleştirebilmek için ihtiyacımız olan stratejiye, bilimsel yöntem ve yaklaşıma ve Bob Avakian'ın kritik önerilerine sahibiz.

Şüphesiz, geleceğin komünist dünyası da zorunlulukların dünyası olmaya devam edecektir; doğal afetler yaşanacak, insanlar yer değiştirmek isteyecektir. Ancak komünist dünya emperyalizmin tahakküm savaşları, ülkelerinin ağır sömürü koşulları, yükselen iklim krizi ve ulusal sorun yüzünden göç yollarında baskıyı ve ölümü tercih etmek zorunda bırakılan milyonların olmayacağı bir dünya anlamına gelmektedir. Bunun temelleri, enternasyonalizmi temel alacak ve baskı ve sömürüyü üreten koşulların ortadan kaldırılacağı dünya çapında kurulacak komünist bir toplum yolunda dünya devriminin bir üssü olarak yılmaksızın faaliyet yürütecek yeni sosyalist iktidar altında görülebilecektir. Yeni sosyalist iktidar, yeni sosyalist cumhuriyetin kurulmasıyla beraber şu temel yönelim ve yaklaşımı esas alacaktır:

*...Yeni Sosyalist Cumhuriyeti'nin yönelimi, Cumhuriyetin hedef ve amaçlarına, bu Anayasada ve ona uygun çıkartılan ve yürürlüğe sokulan kanun ve politikalarda ortaya konduğu üzere, katkıda bulunma konusunda samimi arzu duydukları sürece dünyanın her yerinden göçmenlere kucak açmaktır.*³³

³² Bob Avakian ile Röportaj, <https://yenikomunizm.com/bob-avakian-ile-roportaj/>

³³ Kuzey Amerika'da Yeni Sosyalist Cumhuriyet İçin Anayasa (Tasarı Önerisi), Bob Avakian

Ve de:

Bu Cumhuriyete siyasi sığınma talebinde bulunan herkes bu amaçla oluşturulan ilgili prosedürleri takip ettiği takdirde emperyalist ve gerici devletler başta olmak üzere tüm gerici güçlere karşı mücadelede yer aldığı ya da bilimsel, sanatsal veya başka uğraşları yüzünden emperyalist ve gerici devletlerle çelişki içine düştüğü için zulme uğradığı veya zulme uğrama korkusu içinde yaşadığı ortaya çıkarsa Kuzey Amerika'nın Yeni Sosyalist Cumhuriyeti bu kişilere Anayasaya uymayı taahhüt ettikleri ve buna göre davrandıkları sürece sığınma hakkı tanır. Sığınma hakkı tanınan bu insanlar cumhuriyetin kanunlarını ciddi bir şekilde ihlal etmedikçe, Cumhuriyetin sınırları içinde istedikleri sürece kalabilirler ve Cumhuriyetin vatandaşları ile aynı hakları sahip olurlar.³⁴

Bu bahsedilen sosyalist iktidarın nasıl bir vizyonu olacağı, işleyişi ve sosyalizm altında da devam edecek olan çelişkilerle nasıl mücadele edeceği Bob Avakian tarafından yazılmış olan *Kuzey Amerika'da Yeni Sosyalist Cumhuriyet İçin Anayasa (Tasarı Önerisi)* içinde bulunmaktadır. Bu anayasanın hayata geçirilerek yeni ve radikal derecede özgürleştirici bir toplumun kurulması için mücadele ve kurulmasından sonra da komünizme doğru mücadelede göçmenler ve sığınmacılar aktif rol oynaması gereken kitlelerden bir tanesidir. Sosyalist cumhuriyet, bu krizin bir son bulabilmesi için bir yandan dünya devrimini ilerletme mücadelesinde azimli olurken insani krizlerde insanların hayatları yokmuşçasına davranmayacak ve kapitalist-emperyalist sistemin suçlarını sistematik bir şekilde teşhir edecek ve dünya göçmenlerine de kucak açacaktır.

Bütün bunlar ne bir rüya ne de bir ütopyadır. Yine ve yeniden tekrar edelim, bütün bunların maddi temelleri bulunuyor ve bütün bunları gerçekleştirebiliriz! Şayet bunun için yeni komünizm temelinde gerçek bir devrim yapmak zorundayız!

³⁴ age